

ΠΛΑΤΩΝΟΣ - ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ 201d1 – 212c2

ΜΕΡΟΣ 8ο (210e1 – 212c2): Ο έρωτας είναι το μέσον ώστε να ανακαλυφθούν οι ιδέες

Η ομορφιά των ωραίων σωμάτων στην ερωτική σχέση δίνει την ευκαιρία σε εραστή αλλά και σε ερώμενο να αναζητήσουν τον ορισμό της 'ωραιότητας', όχι των σωμάτων πλέον, αλλά κάθε όντος. Έτσι εραστής και ερώμενος ξεκινώντας από την αισθητηριακή απόλαυση πολύ γρήγορα την εγκαταλείπουν, για να ανέβουν σε ένα ανώτερο κόσμο, όπου θα δουν την πραγματική ουσία όλων όσα υπάρχουν στην γη γύρω τους ως ατελή όντα και σε είδωλα.

- 210e1** πειρώ δέ μοι, ἔφη, τὸν νοῦν προσέχειν ὥς οἶόν τε μάλιστα. ὅς γὰρ ἂν μέχρι ἐνταῦθα πρὸς τὰ ἐρωτικά παιδαγωγηθῇ, θεώμενος ἐφεξῆς τε καὶ ὀρθῶς τὰ καλά, πρὸς τέλος ἤδη ἰὼν τῶν ἐρωτικῶν ἐξαίφνης κατόψεται τι θαυμαστὸν τὴν φύσιν καλόν, τοῦτο ἐκεῖνο, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ ἔνεκεν καὶ οἱ ἔμπροσθεν πάντες πόνοι ἦσαν, πρῶτον μὲν
- 211 a 1** αἰεὶ δὲ καὶ οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀπολλύμενον, οὔτε αὐξανόμενον οὔτε φθίνον, ἔπειτα οὐ τῇ μὲν καλόν, τῇ δ' αἰσχρόν, οὐδὲ τοτὲ μὲν, τοτὲ δὲ οὔ, οὐδὲ πρὸς μὲν τὸ καλόν, πρὸς δὲ τὸ αἰσχρόν, οὐδ' ἔνθα μὲν καλόν, ἔνθα δὲ αἰσχρόν, ὥς
- 5** τισὶ μὲν δὲν καλόν, τισὶ δὲ αἰσχρόν· οὐδ' αὖ φαντασθήσεται αὐτῷ τὸ καλὸν οἶον πρόσωπόν τι οὐδὲ χεῖρες οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν σῶμα μετέχει, οὐδέ τις λόγος οὐδέ τις ἐπιστήμη, οὐδέ που δὲν ἐν ἑτέρῳ τινι, οἶον ἐν ζώῳ ἢ ἐν γῇ ἢ ἐν οὐρανῷ
- b 1** ἢ ἐν τῷ ἄλλῳ, ἀλλ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ μεθ' αὐτοῦ μονοειδὲς αἰεὶ δὲν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα καλὰ ἐκείνου μετέχοντα τρόπον τινὰ τοιοῦτον, οἶον γιγνομένων τε τῶν ἄλλων καὶ ἀπολλυμένων μηδὲν ἐκεῖνο μήτε τι πλέον μήτε ἔλαττον γίγνεσθαι μηδὲ
- 5** πάσχειν μηδέν. ὅταν δὲ τις ἀπὸ τῶνδε διὰ τὸ ὀρθῶς παιδεραστεῖν ἐπανιών ἐκεῖνο τὸ καλὸν ἄρχηται καθορᾶν, σχεδὸν ἂν τι ἄπτοιο τοῦ τέλους. τοῦτο γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὀρθῶς ἐπὶ
- c 1** τὰ ἐρωτικά ἵεναι ἢ ὑπ' ἄλλου ἄγεσθαι, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶνδε τῶν καλῶν ἐκείνου ἔνεκα τοῦ καλοῦ αἰεὶ ἐπανιέναι, ὥσπερ ἐπαναβασμοῖς χρώμενον, ἀπὸ ἐνὸς ἐπὶ δύο καὶ ἀπὸ δυοῖν ἐπὶ πάντα τὰ καλὰ σώματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν
- 5** σωμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ μαθήματα, καὶ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μάθημα τελευτῆσαι, ὃ ἐστὶν οὐκ ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ καλοῦ μάθημα, καὶ τῇ αὐτῇ αὐτὸ τελευτῶν ὃ ἐστὶ
- d 1** καλόν. ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὦ φίλε Σώκρατες, ἔφη ἡ Μαντινικὴ ξένη, εἴπερ που ἄλλοθι, βιωτὸν ἀνθρώπῳ, θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν. ὃ ἐάν ποτε ἴδῃς, οὐ κατὰ χρυσίον τε καὶ ἐσθῆτα καὶ τοὺς καλοὺς παῖδάς τε καὶ νεανίσκους δόξει σοι
- 5** εἶναι, οὐς νῦν ὁρῶν ἐκπέπληξαι καὶ ἔτοιμος εἶ καὶ σὺ καὶ

- ἄλλοι πολλοί, ὀρῶντες τὰ παιδικὰ καὶ συνόντες ἀεὶ αὐτοῖς,
εἴ πως οἶόν τ' ἦν, μήτ' ἐσθίειν μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι
μόνον καὶ συνεῖναι. τί δῆτα, ἔφη, οἰόμεθα, εἴ τῳ γένοιτο
e 1 αὐτὸ τὸ καλὸν ἰδεῖν εἰλικρινές, καθαρὸν, ἄμεικτον, ἀλλὰ
μὴ ἀνάπλεων σαρκῶν τε ἀνθρωπίνων καὶ χρωμάτων καὶ
ἄλλης πολλῆς φλυαρίας θνητῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεῖον καλὸν
δύναιτο μονοειδὲς κατιδεῖν; ἄρ' οἶει, ἔφη, φαῦλον βίον
212 a 1 γίγνεσθαι ἐκεῖσε βλέποντος ἀνθρώπου καὶ ἐκεῖνο ᾧ δεῖ
θεωμένου καὶ συνόντος αὐτῷ; ἢ οὐκ ἐνθυμῇ, ἔφη, ὅτι ἐνταῦθα
αὐτῷ μοναχοῦ γενήσεται, ὀρῶντι ᾧ ὁρατὸν τὸ καλόν, τίκτειν
οὐκ εἶδωλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ εἰδώλου ἐφαπτομένῳ, ἀλλὰ
5 ἀληθῇ, ἅτε τοῦ ἀληθοῦς ἐφαπτομένῳ· τεκόντι δὲ ἀρετὴν
ἀληθῇ καὶ θρεψαμένῳ ὑπάρχει θεοφιλεῖ γενέσθαι, καὶ εἴπερ
τῷ ἄλλῳ ἀνθρώπων ἀθανάτῳ καὶ ἐκείνῳ;
- b 1 Ταῦτα δὴ, ὦ Φαῖδρέ τε καὶ οἱ ἄλλοι, ἔφη μὲν Διοτίμα,
πέπεισμαι δ' ἐγώ· πεπεισμένος δὲ πειρῶμαι καὶ τοὺς ἄλλους
πείθειν ὅτι τούτου τοῦ κτήματος τῇ ἀνθρωπεύᾳ φύσει συν-
εργὸν ἀμείνω Ἔρωτος οὐκ ἂν τις ῥαδίως λάβοι. διὸ δὴ
5 ἔγωγέ φημι χρῆναι πάντα ἄνδρα τὸν Ἔρωτα τιμᾶν, καὶ
αὐτὸς τιμῶ τὰ ἐρωτικὰ καὶ διαφερόντως ἀσκῶ, καὶ τοῖς
ἄλλοις παρακελεύομαι, καὶ νῦν τε καὶ ἀεὶ ἐγκωμιάζω τὴν
δύναμιν καὶ ἀνδρείαν τοῦ Ἔρωτος καθ' ὅσον οἶός τ' εἰμί. τοῦ-
c 1 τον οὖν τὸν λόγον, ὦ Φαῖδρε, εἰ μὲν βούλει, ὥς ἐγκώμιον εἰς
Ἔρωτα νόμισον εἰρησθαι, εἰ δέ, ὅ,τι καὶ ὅπη χαίρεις ὀνομάζων,
τοῦτο ὀνόμαζε.

ΣΧΟΛΙΑ

210e1 πειρῶ: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα. **μοι:** με το 'προσέχειν'. **e2 ὅς γὰρ ἂν...:** αναφέρεται στον νεαρό ως ερώμενο. **μέχρι ἐνταῦθα:** 'μέχρι αυτό το σημείο', δηλ. '210d3 ἀλλ' ἐπὶ τὸ πολὺ...ἢ ἔστι καλοῦ τοῦδε, 210e1'. **e3 τὰ καλά:** i.e. 'σώματα'. **e3-4 πρὸς τέλος...τῶν ἐρωτικῶν:** 'προς την ολοκλήρωση της ερωτικής παιδείας'.

211a1 ἀεὶ δὲν καὶ οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀπολλύμενον: ενν. το 'θαυμαστὸν τὴν φύσιν καλόν, 210e4-5'. Η απαράμιλλη ομορφιά που θα δει εμπρός του ὅποιος ολοκληρώσει την μαθητεία τους στον έρωτα, θα ἐγκείται στην θέα ενός ὄντος το οποίο: 'ζει αἰώνια, εἶναι ἀγέννητο καὶ ἀθάνατο'. **a1-2 οὔτε αὐξανόμενον οὔτε φθίνον:** καὶ το οποίο ἔχει ἐπίσης τα εἰρηστικά: 'δεν αὐξάνει τὸν ὄγκο του, ἀλλὰ καὶ οὔτε μειώνεται', δηλ. 'μορφικά παραμένει το ἴδιο'. **a2 οὐ τῇ μὲν καλόν, τῇ δ' αἰσχρόν:** ἔχει ἐπίσης καὶ ἄλλα δυο γνωρίσματα: 'δεν εἶναι σε κάποιο σημείο του ὁμορφο καὶ σε κάποιο ἄλλο δύσμορφο', δηλ. 'ἔχει μία ενιαία - συνολικὴ ομορφιά'. Για την ἴδια ακριβῶς διαπίστωση (Πλ. Θεαίτ. 158e8). **a3 οὐδὲ τοτὲ μὲν, τοτὲ δὲ οὔ:** 'κι οὔτε ἄλλοτε ὁμορφο καὶ ἄλλοτε δύσμορφο', δηλ. 'παραμένει συνεχῶς κάθε στιγμή ὁμορφο'. **a3-4 οὐδὲ πρὸς μὲν τὸ καλόν, πρὸς δὲ τὸ αἰσχρόν:** 'κι οὔτε εξαρτάται ἀπὸ την ομορφιά ενός ἄλλου, ἢ ἀπὸ την δυσμορφία ενός ἄλλου', δηλ. 'δεν εἶναι δύσμορφο συγκρινόμενο μ' ἓνα ἄλλο ὁμορφο, ἐνῶ ὁμορφο συγκρινόμενο μ' ἓνα ἄλλο δύσμορφο'. **a4 οὐδ' ἔνθα μὲν καλόν, ἔνθα δὲ αἰσχρόν:** 'κι οὔτε εἶναι ὁμορφο σ' ἓνα τόπο, καὶ δύσμορφο σ' ἓνα ἄλλο τόπο'. **a4-5 ὥς...δὲν:** συνημμ. μτχ. υποκει-

μενικής αιτιολογίας, ‘με την υποψία ότι για άλλους είναι όμορφο, ενώ για άλλους είναι δύσμορφο’. **a5 οὐδ’ αὖ φαντασθήσεται αὐτῷ:** ‘κι ούτε πάλι θα εμφανιστεί σ’ αυτόν που το βλέπει’. **a6 τὸ καλόν:** υποκείμενο στο ‘φαντασθήσεται’. **οἶον πρόσωπόν τι:** i.e. ‘οἶον <φαντάζεται> πρόσωπόν τι’, ‘ὅπως εμφανίζεται ένα κάποιο πρόσωπο’. **οὐδὲ χεῖρες:** i.e. ‘οὐδὲ <φαντασθήσεται οἶον φαντάζονται> χεῖρες’, ‘κι ούτε θα εμφανιστεί ὅπως εμφανίζονται τα χέρια’. **a6 οὐδὲ ἄλλο:** ‘οὐδὲ <φαντασθήσεται οἶον φαντάζεται> ἄλλο οὐδὲν ὧν σῶμα μετέχει’, ‘κι ούτε θα εμφανιστεί ὅπως εμφανίζεται κάποιο ἄλλο’. **a7 οὐδὲν ὦν σῶμα μετέχει:** ‘κανένα απ’ αυτά στα οποία υπάρχει σωματική συμμετοχή’. **οὐδέ τις λόγος οὐδέ τις ἐπιστήμη:** i.e. ‘οὐδέ <φαντασθήσεται οἶον φαντάζεται> τις λόγος οὐδέ τις ἐπιστήμη’, ‘κι ούτε με την μορφή μιας επιχειρηματολογίας ή μιας γνώσης’. **a8 οὐδὲ..ὄν:** i.e. ‘οὐδέ <φαντασθήσεται> ὄν’, ‘οὔτε ὅτι είναι μέρος ενός άλλου ὄντος’.

b1-2 ἀλλ’ αὐτὸ...ἀεὶ ὄν: i.e. ‘ἀλλὰ <φαντασθήσεται>...’ **αὐτὸ καθ’ αὐτὸ:** ‘το ἴδιο ἀπὸ μόνο του’, δηλ. ‘χωρίς την βοήθεια ή σύμπραξη κανενός άλλου ὄντος’. **μεθ’ αὐτοῦ:** ‘ενωμένο με τον ἴδιο του τον εαυτό’. **μονοειδές:** ‘μοναδικό στο εἶδος του’, δηλ. ‘χωρίς κανένα ἄλλο να μοιάζει στην μορφή του’. **b2 τὰ δὲ ἄλλα...καλά:** i.e. ‘τὰ δὲ ἄλλα καλὰ <σώματα φαντασθήσονται>...’ ‘κι ὅλα τα υπόλοιπα ὁμορφα σώματα θα φανούν’. **μετέχοντα:** η μτχ. συνημ. κατηγορηματική. **b3 τοιοῦτον, οἶον...γίγνεσθαι:** με το ‘γίγνεσθαι’ όταν προηγούνται οι αντων. ‘τοιοῦτος, τοσοῦτος’, ακολουθεῖ η αντων. ‘οἶος, -α, -ον’ με συμπερασματικό απαρέμφατο στην θέση των κλασσικών συμπερασματικών προτάσεων, π.χ. ‘τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἶος μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτινύναι τῶν πολιτῶν, Ξεν. Ἑλλ.6,5,7’. **γιγνομένων...καὶ ἀπολλυμένων:** γενικές ἀπόλυτες, εναντιωματικές μτχ., ‘ενώ ὅλα τα ἄλλα δημιουργούνται και καταστρέφονται’. **b4 μηδέν:** με επιρρ. σημασία, ‘καθόλου’. **b5 μηδέν:** σύστοιχο αντικ. στο ‘πάσχειν’. Ἀπὸ το ‘κατόψεται τι θαυμαστόν, 210e4’ ἕως και ἐδῶ ‘πάσχειν μηδέν, 211b5’ ο Πλάτων εκθέτει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ‘Ἰδέας’ της ‘ομορφιάς, ὅπως αὐτή απαντά στον ‘Κόσμο των Ἰδεών’, τον οποίον θα αντικρύσει ο εραστής (κατόψεται, 210e4), και μέσα σ’ αὐτόν θα δει για πρώτη φορά την ‘Ἰδέα’ της ομορφιάς, δηλ. τον ‘ορισμό’. Αὐτός τώρα ο ‘ορισμός’ της ‘ομορφιάς’, δηλ. η ‘Ἰδέα’, ὅπως και ὅλες γενικῶς, ἔχει τα ἀκόλουθα γνωρίσματα: (i) εἶναι αἰώνιος (ἀεὶ ὄν, 211a1), διότι ως ορισμός δεν υφίσταται μεταβολές, (ii) εἶναι ἀγέννητος ἀλλὰ και ἀθάνατος (οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀπολλύμενον, ὁ.π.), διότι ως ορισμός εἶναι ἀναλλοίωτος, (iii) τα στοιχεῖα του ορισμοῦ δεν ἀυξομειώνονται (οὔτε ἀυξανόμενον οὔτε φθίνον, a1-2), (iv) ως ορισμός της ομορφιάς ἀποκλείεται να εἶναι κάπου ὁμορφος και κάπου δύσμορφος (οὐ τῇ μὲν...τῇ δέ...a2), διότι περιλαμβάνει ὅλα γενικῶς τα στοιχεῖα της ομορφιάς, (v) η ομορφία του ορισμοῦ της ομορφιάς δεν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τον χρόνο (τοτὲ μὲν, τοτὲ δὲ οὔ, a3), γι’ αὐτὸ αἰωνίως ἐκφράζει την ομορφιά, (vi) ο ορισμός της ομορφιάς δεν προκύπτει ἀπὸ την σύγκριση με κάτι ἄλλο (πρὸς μὲν...πρὸς δέ, a3-4), ἀλλὰ εἶναι ἀπόλυτος, (vii) οὔτε πάλι ἐπηρεάζεται ἀπὸ τον τόπο στον οποίον βρίσκεται (ἔνθα μὲν...ἔνθα δέ, a4), (viii) οὔτε πάλι ἐξαρτάται ἀπὸ την προσωπική ἐκτίμηση του καθενός ἀπὸ ἐμᾶς (τισὶ μὲν...τισὶ δέ, a5), (ix) ο ορισμός της ομορφιάς δεν σχετίζεται με μέρη του σώματος (οἶον πρόσωπόν τι...μετέχει, a6-7), ἀλλὰ ἀφορὰ τα πάντα, (x) ἐπίσης δεν εἶναι ἀποτέλεσμα λογικῆς διαπραγμάτευσης ή γνώσης (οὐδὲ...λόγος...ἐπιστήμη, a7), (xi) οὔτε σχετίζεται με ἄμεσα με μία ζωική ὑπαρξή (οὐδέ που ὄν...ἔν τῳ ἄλλῳ, a8-b1), (xii) ἀντιθέτως ο ορισμός της ομορφιάς (ἰδέα) εἶναι αὐθύπαρκτη και μοναδικὰ ξεχωριστή (ἀλλ’ αὐτὸ...ἀεὶ ὄν, b1-2), (xiii) σ’ αὐτόν τον ορισμὸ τώρα της ομορφιάς μποροῦν να μετέχουν ὅσα ἐπίγεια ὄντα εἶναι ὁμορφα (τὰ δὲ ἄλλα πάντα...τοιοῦτον, b2-3), (xiv) ὥστε ἐνῶ τα ἐπίγεια ὁμορφα ὄντα μετέχοντας στον ορισμὸ της ομορφιάς ἔχουν ‘ἀρχή’ και ‘τέλος’, ο ἴδιος ο ορισμός παραμένει ἀθικτος και αἰώνιος (οἶον γιγνομένων...πάσχειν μηδέν, b3-5). **ἀπὸ τῶνδε:** ‘σωμάτων’, δηλ. ‘ἀπὸ ὅσα βρίσκονται ἐδῶ γύρω μας’, και τα ὁποῖα εἶναι τελείως διαφορετικά ἀπὸ την ‘ἰδέα’ της ομορφιάς. Για τον Πλάτωνα τα ἀντικείμενα και τα φαινόμενα του γήινου κόσμου εἶναι ἀτελή και ψευδή. Ὅμως χρησιμεύουν σε κάτι: μας δίνουν την ἀφορμή ὥστε ἐγκαταλείποντας αὐτά, να οδηγούμαστε στο ‘καθαρό’ Κόσμο των Ἰδεών, δηλ. στις ‘ἐννοιες’ πραγμάτων και φαινομένων. **b6 διὰ τὸ ὀρθῶς παιδεραστέιν:** ‘μέσω της ὀρθῆς ἐφαρμογῆς της ἐρωτικῆς του σχέσης με τους νέους’. **ἐπανιών:** ‘κάνοντας αὐτὴν την ἀνάβαση’. Για τον Πλάτωνα η φυγή ἀπὸ τον κόσμον των αἰσθήσεων και των αἰσθητηριακῶν ἀντιλήψεων, οἱ ὁποῖες περιέχουν μέρος μόνο του ‘καθαροῦ ορισμοῦ’ των ἐννοιῶν και γι’ αὐτὸ εἶναι ἀτελεῖς και ψευδεῖς, μοιάζει με ‘ἀνάβαση’, ἀφοῦ ο ‘Κόσμος των Ἰδε-

ὡν' υποτίθεται ὅτι βρίσκεται στο ἐπέκεινα του οὐράνιου θόλου. **ἐκεῖνο τὸ καλόν:** 'αὐτὴν τὴν ομορφιά', ἐννοεῖ τον 'ορισμό' τῆς ομορφιάς ὡς 'ιδέας' του 'κάλλους'. **b7 ἂν τι ἄπτοιτο τοῦ τέλους:** 'τότε εἶναι πιθανόν κατὰ κάποιο τρόπο (τι) νὰ ἔχει φτάσει στὴν ολοκλήρωση'. Ο Πλατωνικός ἐρώτας δὲν εἶναι σκοπός, ἀλλὰ το μέσον ὥστε ο ἐραστής καὶ ο ἐρώμενος νὰ ἀνέβουν στὸν 'Κόσμο των Ἰδεών'. **b7 τοῦτο γὰρ δῆ:** i.e. 'τὸ τέλος'. **b7-c1 ἐπὶ τὰ ἐρωτικά ἰέναι:** 'καὶ ολοκλήρωση εἶναι ἡ σωστὴ τακτικὴ γιὰ νὰ βαδίζει πρὸς τὴν ἐρωτικὴ σχέση', προφανῶς ἀναφέρεται στὸν ἐνήλικο 'εραστή'. **c1 ἢ ὑπ' ἄλλου ἄγεσθαι:** 'ἢ προκειμένου γι' αὐτόν που οδηγεῖται ἀπὸ κάποιον ἄλλον', ἐδῶ ἀναφέρεται στὸν 'ἐρώμενο' νέο. **ἀρχόμενον:** ἡ μτχ. συμφωνεῖ με τὰ ἐνν. υποκ. των 'ἰέναι ~ ἄγεσθαι' που εἶναι 'ἐραστήν ~ ἐρώμενον', τροπικὴ μτχ. Ἀντικείμενό τῆς ἔχει τὸ ἀπαρέμφατο 'ἀπιέναι, c2'. Ἡ διαφορὰ στὴν σύνταξη: (i) 'ἄρχομαι + μτχ. = βρίσκομαι στὴν ἀρχὴ μιᾶς πράξεως', (ii) 'ἄρχομαι + ἀπαρμφ. = ξεκινῶ τὸν σχεδιασμό μιᾶς πράξεως' (Kühner, 769,27). **c1-2 ἀπὸ τῶνδε τῶν καλῶν:** i.e. 'σώματων', ἐτσί τουλάχιστον φαίνεται πὼς ἐννοεῖ με βάση τὰ ὅσα λέει στὴν συνέχεια (τὰ καλὰ σώματα, 211c4), 'ξεκινώντας ἀπὸ τὰ ὁμορφα σώματα που ὑπάρχουν ἐδῶ γύρω μας'. Γιὰ τὸν Πλάτωνα ὁ γήινος κόσμος ὅσο ἀτελής καὶ ψευδής κι ἂν εἶναι – που εἶναι – προσφέρει μία πολὺ μεγάλη υπηρεσία, δηλ. γίνεται ἡ ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἀναζητήσουμε τὸν 'καθαρό ορισμό' αὐτῶν που βλέπουμε, δηλ. νὰ ἀναζητήσουμε τὶς 'Ἰδέες'. **c2 ἐκείνου ἔνεκα τοῦ καλοῦ:** 'γιὰ χάρις ἐκείνης τῆς ομορφιάς', δηλ. τοῦ 'ορισμοῦ' τῆς ομορφιάς, ἢ ἀλλιῶς 'γιὰ χάρις τῆς ιδέας τῆς ομορφιάς'. **ἀεὶ ἐπανιέναι:** 'νὰ ἀνεβαίνει συνεχῶς', ἐνν. 'στὸν Κόσμο των Ἰδεών'. Τὸ 'ἐπανιέναι' ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν μτχ. 'ἀρχόμενον, c1'. **c3 ὥσπερ ἐπαναβασμοῖς χρώμενον:** ἡ μτχ. νὰ μείνει μόνη τῆς ὡς τροπικὴ, καὶ ὁ 'ὥσπερ' νὰ συνταχθεῖ με τὴν δοτικὴ 'ἐπαναβασμοῖς', 'χρώμενον <τοῖς καλοῖς σώμασι>, ὥσπερ <ἂν ἐχρῶτο> ἐπαναβασμοῖς', 'κάνοντας χρῆση αὐτῶν των ὁμορφων σωμάτων, σαν νὰ ἦταν σκαλοπάτια'. Βρισκόμαστε μπροστὰ στὴν Πλατωνικὴ ἀντίληψη ὅτι τὸ ὁμορφο σῶμα γίνεται ἀντικείμενο ἐρώτος μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ 'πατήσῃ' ἐπάνω του ὁ ἐραστής, κι ἐτσί νὰ 'ἀνέβῃ' στὸν 'Κόσμο των Ἰδεών', ὅπου θὰ δεῖ τὴν ἐννοια (Ἰδέα) τῆς ομορφιάς. **c3-4 ἀπὸ ἐνὸς ἐπὶ δύο...πάντα τὰ καλὰ σώματα:** i.e. 'ἀπὸ ἐνὸς <σώματος> ἐπὶ δύο <σώματα>...'. Ἡ Διοτίμα τὸ ἔχει ἤδη πει: ὁ νεοεισερχόμενος στὴν ἐρωτικὴ σχέση πρέπει νὰ ἐρωτεύεται μόνο ἓνα σῶμα (ἐνὸς αὐτὸν σώματος ἐρᾶν, 210a7), καὶ κατόπιν αφοῦ καταλάβῃ ὅτι ἡ ομορφιά βρίσκεται παντοῦ, νὰ ἐρωτευτεῖ ὅλα τὰ ὁμορφα σώματα (τοῦτο δ' ἐννοήσαντα καταστήναι πάντων τῶν καλῶν σωμάτων, 210b4). Αὐτός ὁ παν-ἐρωτισμός γίνεται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἀνακαλύψῃ ὁ ἐραστής ὅτι ἡ ἐννοια τῆς ομορφιάς θρυμματίζεται μέσα στὴν πραγματικότητα, ὅχι ὁμως αὐτούσια, ἀλλὰ ἐν μέρει, γιὰτὶ αὐτούσια ὑπάρχει μόνο στὸν ορισμό τῆς, που βρίσκεται στὸν 'Κόσμο των Ἰδεών'. **c5 ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα:** τὸ 1^ο 'σκαλοπάτι' εἶναι ἡ σύνδεση με 'ἓνα' ἐρώμενο ἢ ἐραστή· τὸ 2^ο εἶναι τὸ πέρασμα σε περισσότερους ἐρωμένους ἢ ἐραστῆς· τὸ 3^ο εἶναι ἡ ὁμορφες ἐνέργειες (ἐπιτηδεύματα), τὰ ὁποῖα εἶναι οἱ ἀνάπτυξη τῆς διαλεκτικῆς μεταξύ ἐραστή καὶ ἐρωμένου (ἐνὸς αὐτὸν σώματος ἐρᾶν καὶ ἐνταῦθα γεννᾶν λόγους καλοῦς, 210a7-8). **c6 ἐπὶ τὰ καλὰ μαθήματα:** τὸ 4^ο 'σκαλοπάτι' των 'ἐπαναβασμῶν' εἶναι ἡ 'γνώση' που θὰ ἐπέλθῃ σε ἐραστή καὶ ἐρώμενο σαν ἀποτέλεσμα τῆς μεταξύ τους 'διαλεκτικῆς' ἐπικοινωνίας, ἡ ὁποία φυσικὰ θὰ ἀφορᾷ τὴν γνώση τοῦ ορισμοῦ των ἐννοιῶν στὸν 'Κόσμο των Ἰδεών'. **c7 ἐκεῖνο τὸ μάθημα τελευτήσαι:** τὸ 5^ο καὶ τελευταῖο 'σκαλοπάτι' τῆς 'ἀνόδου' εἶναι ἡ ολοκλήρωση τῆς γνώσης (τελευτῆσαι). **ὃ ἐστὶ...ἡ...μάθημα:** 'ἡ ὁποία γνώση δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ γνώση αὐτῆς τῆς ἰδίας τῆς ομορφιάς'. **c8 καὶ γνῶ:** τὰ χφφ. δίνουν δυο γραφές: (i) 'καὶ ἵνα, c6...τελευτήσῃ, c7...καὶ γνῶ, c8', (ii) 'καὶ, c6...τελευτῆσαι, c7...καὶ γνῶ'. Ἡ γραφή (i) προφανῶς ικανοποιεῖ τὴν ἀκέφαλη ὑποτακτικὴ 'γνῶ'. Ὅμως δημιουργεῖ πρόβλημα, καθὼς πρέπει νὰ δεχθούμε 'καὶ ἀπό, c4...καὶ ἀπό, c5, καὶ ἵνα, c6...', γι' αὐτὸ οἱ ἐκδότες δέχονται τὴν γραφή 'καὶ, c6...τελευτῆσαι' με τὸ ἀπαρέμφατο ὡς παράλληλο με τὸ 'ἐπανιέναι, c2'. Ὅμως παραμένει τὸ πρόβλημα τῆς ἀκέφαλης ὑποτακτικῆς 'γνῶ', ὅπου τὸ λογικότερο θὰ ἦταν νὰ εἴχαμε 'γνῶναι'. **τελευτῶν:** 'ολοκληρώνοντας'.

d1 ἐνταῦθα τοῦ βίου: 'σ' αὐτὸ τὸ στάδιο τῆς ζωῆς', ἡ γενικὴ διαιρητικὴ, δηλ. 'ὅταν ὁ ἐραστής ἔχει φτάσει στὸ τελευταῖο 'σκαλοπάτι' τῆς ἀναβάσεως. **d2 εἴπερ που ἄλλοθι:** 'περισσότερο ἀπὸ οπουδήποτε αλλοῦ'. Σχήμα 'συναίρεσης προτάσεων', 'ὅταν ἢ ὑποθετικὴ μόνον πρότασις χρησιμεύῃ εἰς τὸ νὰ δείξῃ ὅτι τὸ ἐν τῇ κυρίᾳ πρότασις κατηγορούμενον (ῥῆμα) ἀρμόζει ἐν προσώπῳ τινὶ ἢ πράγματι μᾶλλον παρὰ ἐν ἄλλῳ τινί, Kühner, 1302'. **βιωτὸν:** ἐνν. 'ἐστίν'. **d3 ὃ:** i.e. 'ἐκεῖνο τὸ μάθημα, c7' **οὐ:** με τὸ 'δόξει σοι, d4'. **d3-4 κατὰ χρυσίον... νεανί-**

σκους: τέσσερεις εμπρόθ. προσδ. ‘κατά+αίτιατ.’. Δηλώνουν σύγκριση στο απαρέμφατο ‘είναι, d5’. **b4 τούς καλούς παῖδάς τε καὶ νεανίσκους:** όταν ο εραστής γνωρίσει την έννοια (ορισμό) της ομορφιάς, τότε δεν θα έχει καμία απολύτως διάθεση να εμπλακεί σε ερωτικές σχέσεις γενικώς. Άρα ο έρωτας για τον Πλάτωνα είναι το μέσον, κι όχι ο σκοπός. **d5 οὗς:** i.e. ‘καλούς παῖδας τε καὶ νεανίσκους, d4’. **d7 εἴ πως οἶόν τ’ ἦν:** ‘αν κατά κάποιο τρόπο θα ήταν δυνατόν’. **d7-8 ἐσθίειν...πίνειν...θεᾶσθαι...συνεῖναι:** και τα τέσσερα απαρέμφατα εξαρτώνται από το ‘έτοιμος εἶ, d5’ ως επιρρ. της αναφοράς. **d8 τί δῆτα...οἴομεθα:** ‘τι θα πιστεύαμε λοιπόν’, θα περιμέναμε ως λογικό συμπλήρωμα ‘γενέσθαι ἄν αὐτῷ’. Το ερωτηματικό στο τέλος της περιόδου ανήκει εδώ. **εἴ τῷ γένοιτο:** ‘αν ίσως συνέβαινε σε κάποιον’, το ρ. καθαρά απρόσωπο χωρίς υποκείμενο ούτε καν σε μορφή απαρεμφάτου, καθώς τα ‘ἰδεῖν, e1’ και ‘κατιδεῖν, e4’ είναι επιρρηματικά, συμπερασματικά.

e1-2 εἰλικρινές, καθαρόν, ἄμεικτον...ἀνάπλεων: τέσσερα επίθετα ως επιρρ. κατηγορούμενα του τρόπου. **e1-2 φλυαρίας θνητῆς:** ‘γεμάτο από ανοησίες που ταιριάζουν στους θνητούς’. **e3-4 ἄλλ’...δύναίτο:** i.e. ‘ἄλλ’ <εἰ> δύναίτο’

212a1 ἐκεῖσε βλέποντος ἀνθρώπου: ‘αν ένας άνθρωπος έχει στραμμένο το ενδιαφέρον του προς τα εκεί’, δηλ. ‘προς την θέα του ορισμού του κάλλους’, ή αλλιώς ‘προς τον Κόσμο των Ιδεών’. Η μτχ. ‘βλέποντος’: (i) συνημμ. από το ‘ἀνθρώπου’, το οποίο γίνεται γενική κτητική στο ‘βίον’. (ii) γενική απόλυτη. Η δεύτερη σύνταξη είναι προτιμότερη. **a1-2 ἐκεῖνο ᾧ δεῖ θεωμένον:** η σειρά: ‘θεωμένου ἐκεῖνο ᾧ δεῖ <θεᾶσθαι>’, η γενική απόλυτη, και η δοτική της αντωνυμίας επιρρ. οργανική του μέσου, ‘κι αν παρατηρεῖ ἐκεῖνο με το μέσον που πρέπει (να το παρατηρεῖ)’. Προφανώς ενν. ότι οι έννοιες (:ορισμοί) στον Κόσμο των Ιδεών δεν ‘θεῶνται’ με τα φυσικά μάτια, γιατί κάτι τέτοιο είναι πρακτικά αδύνατον, αλλά με τα μάτια της ‘λογικής’. (Η χρήση του όρου ‘ψυχή’ εν προκειμένω είναι λάθος, γιατί παραπέμπει στην Χριστιανική ερμηνεία, που είναι άγνωστη όχι μόνο στον Πλάτωνα, αλλά γενικά στους Έλληνες). **a2 αὐτῷ:** i.e. ‘τὸ θεῖον καλόν, 211, e3’, δηλ. ‘στον ορισμό του κάλλους’. **ἢ οὐκ ἐνθυμῇ:** ‘ή μήπως δεν αντιλαμβάνεσαι’, το ερωτηματικό στο τέλος της περιόδου. **a2-3 ἐνταῦθα...μοναχοῦ:** επίρρ. τόπου ‘ἐδώ...μόνο σ’ ένα μέρος’, δηλ. στον Κόσμο των Ιδεών. **a3 αὐτῷ... γενήσεται:** ‘αὐτῷ = ὁρῶντι’, ‘θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις σε αὐτόν’. **ὁρῶντι...τὸ καλόν:** ‘υπό την προϋπόθεση ότι βλέπει την ομορφιά’. **ᾧ ὁρατόν:** ενν. ‘ἐστίν’, ‘με ὁποιο μέσον μπορεί να φανεί’, η δοτική οργανική του μέσου. Πάλι υπονοούνται τα μάτια της ‘λογικής’. **τίκτειν:** ‘να δημιουργεῖ – να παράγει’, το απαρέμφατο συμπερασματικό. **a4 οὐκ εἶδωλα ἀρετῆς:** ‘όχι αντίγραφα ικανότητων’. Ως ‘εἶδωλα – ἀπεικασματα’ ο Πλάτων χαρακτηρίζει όλα τα επίγεια όντα, φαινόμενα, τα οποία επειδή έχουν ένα μικρό μέρος από τον ‘ορισμό’ της εννοίας στην οποίαν ανήκουν, και η οποία βρίσκεται ολόκληρη στον ‘Κόσμο των Ιδεών’, είναι ‘ψευδή – ελλιπή’ αντίγραφα εκείνων. **ἄτε...ἐφαπτομένῳ:** i.e. ‘τῷ ὁρῶντι ᾧ ὁρατόν τὸ καλόν’, η μτχ. δίνει την αντικειμενική αιτιολογία, ‘διότι ένας τέτοιος άνθρωπος δεν ακουμπά ένα αντίγραφο’. **a4-5 τεκόντι δὲ...καὶ θρεψαμένῳ:** ‘σ’ ένα άνθρωπο όμως ο οποίος έχει δημιουργήσει ικανότητες γνήσιες, και τις καλλιέργησε’. **a6-7 εἴπερ τῷ ἄλλῳ:** i.e. ‘εἴπερ τινὶ ἄλλῳ’, ‘περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον’. Το ίδιο ‘211d2’. **a7 ἀθανάτῳ καὶ ἐκείνῳ:** i.e. ‘γενέσθαι’. Ότι ὁποῖος δει τις ‘Ιδέες’ στον Κόσμο των Ιδεών γίνεται οιονεί αθάνατος, είναι βασικό εργαλείο στην Πλατωνική θεωρία των Ιδεών.

b3 τούτου τοῦ κτήματος...συνεργόν: ‘συνεργάτῃ σ’ αυτό ἐδώ το ἀπόκτημα’, δηλ. ‘τον ορισμό του κάλλους’, δηλ. την ‘Ιδέα’ του κάλλους. Η γενική τοπική στο ‘συνεργόν’. **τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει:** ‘μαζὶ με την ανθρώπινη φύση’, δοτική της συνοδείας στο ‘συνεργόν’. **b4 ἀμείνω:** ‘που να είναι καλύτερος’, κατηγορηματικός προσδ. στο ‘συνεργόν’. **Ἔρωτος:** για μια ακόμη φορά ο Πλάτων ξεκαθαρίζει πως ο έρωτας, κυρίως ο ομόφυλος, είναι το ‘μέσον’ για να ανέβει ο εραστής στον ‘Κόσμος των Ιδεών, κι όχι ο σκοπός για αισθητηριακή απόλαυση.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Προσπάθησε λοιπόν, είπε η Διοτίμα, να με προσέξεις όσο γίνεται περισσότερο. Όποιος τυχόν εκπαιδευτεί στην ερωτική σχέση μέχρι αυτού εδώ του σημείου, υπό την προϋπόθεση ότι αντικρίζει και συνεχώς αλλά και με σωστό τρόπο τα όμορφα σώματα, ενώ βαδίζει προς την ολοκλήρωση της ερωτικής του παιδείας, ξαφνικά θα δει εμπρός του μια ομορφιά που είναι εκ φύσεως αξιοθαύμαστη, εκείνο το πράγμα, Σωκράτη, για χάρη του οποίου έγιναν όλες οι προηγούμενες ταλαιπωρίες, αρχικά ότι ζει αιώνια και δεν γεννιέται ούτε πεθαίνει, αλλά ούτε αυξάνει τον όγκο του και ούτε μειώνεται, κατόπιν ότι δεν είναι σε κάποιο σημείο του όμορφου και σε κάποιο άλλο δύσμορφο, κι ούτε ότι άλλοτε είναι όμορφο κι άλλοτε δύσμορφο, ούτε πάλι ότι εξαρτάται από την ομορφιά ενός άλλου ή την δυσμορφία ενός άλλου, ούτε ότι είναι όμορφο σ' ένα τόπο κι δύσμορφο σε ένα άλλον, με την λογική ότι για άλλους είναι όμορφο ενώ για άλλους είναι δύσμορφο. Ούτε πάλι αυτή η ομορφιά θα εμφανιστεί σ' αυτόν που την βλέπει, σαν πρόσωπο, ούτε σαν χέρια, ούτε σαν κάτι άλλο απ' αυτά στα οποία υπάρχει σωματική συμμετοχή, ούτε πάλι σαν μία επιχειρηματολογία ή μια γνώση, ούτε ότι είναι μέρος ενός άλλου όντος, όπως δηλ. μιας ζωικής υπάρξεως, είτε στην γη είτε στον ουρανό, είτε κάπου αλλού, αλλά αυτό το ίδιο από μόνο του ενωμένο με τον εαυτό του μοναδικό στο είδος του, ενώ ότι όλα τα υπόλοιπα μετέχουν σ' αυτήν την ομορφιά κατά κάποιον τρόπο τέτοιον, ώστε ενώ όλα τα άλλα δημιουργούνται και καταστρέφονται, αυτή η ομορφιά καθόλου δεν μεγαλώνει ούτε μικραίνει κι ούτε παθαίνει κάτι. Όταν τώρα κάποιος με αφορμή όλα όσα υπάρχουν γύρω μας, ξεινά να βλέπει αυτήν την ομορφιά κάνοντας αυτήν την ανάβαση μέσω της ορθής διαπαιδαγώγησης στα ερωτικά ζητήματα, περίπου έχει αγγίζει την ολοκλήρωση. Και ολοκλήρωση είναι η σωστή τακτική για να βαδίζει κάποιος προς την ερωτική σχέση, ή να καθοδηγείται από κάποιον άλλον, ξεκινώντας από τα όμορφα σώματα που υπάρχουν γύρω μας να ανεβαίνει συνεχώς για χάρη αυτής της ομορφιάς, χρησιμοποιώντας τα σαν να πρόκειται για σκαλοπάτια, ξεκινώντας από το πρώτο, κατόπιν το δεύτερο, και από τα δύο σε όλα τα όμορφα σώματα, και από τα όμορφα σώματα στις όμορφες δραστηριότητες, κι από τις δραστηριότητες αυτές στα όμορφα μαθήματα, κι από τα μαθήματα να ολοκληρώσει την ανάβαση με εκείνο το μάθημα, που δεν είναι κάτι διαφορετικό παρότι η γνώση αυτής της ομορφιάς, για να γνωρίσει ολοκληρώνοντας αυτό που είναι όμορφο. Σ' αυτό το στάδιο της ζωής, φίλε Σωκράτη, είπε ξένη γυναίκα από την Μαντίνεια, περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο έχει την δυνατότητα να ζει ο άνθρωπος βλέποντας αυτήν την ομορφιά. Αν λοιπόν κάποτε το δεις κι εσύ, θα σου φανεί ότι δεν συγκρίνεται ούτε με χρυσάφι ούτε με ρούχα ούτε με όμορφους νέους και εφήβους, τους οποίους τώρα εσύ επειδή τους βλέπεις μένεις έκπληκτος, και είσαι έτοιμος κι εσύ και πολλοί άλλοι, βλέποντας τις ερωτικές σχέσεις με νέους και κάνοντας παρέα μαζί τους συνεχώς – αν είναι κατά κάποιο τρόπο δυνατό – ούτε να τρώτε ούτε να πίνετε, αλλά απλώς να βλέπετε μόνο και να κάνετε παρέα. Τι πιστεύουμε λοιπόν, είπε η Διοτίμα, αν ίσως συνέβαινε σε κάποιον να δει αυτήν την ομορφιά ως κάτι το γνήσιο, το καθαρό, το ανόθευτο, κι όχι σαν κάτι γεμάτο από ανθρώπινους ιστούς και χρώματα και από ανοησίες που ταιριάζουν σε θνητά όντα, αλλά αν αντιθέτως μπορούσε να δει αυτήν την θεϊκή ομορφιά που είναι μοναδική στο είδος της; Νομίζεις δηλαδή, είπε, ότι δημιουργείται μια ζωή ανώφελη, αν ένας άνθρωπος έχει προς τα εκεί στραμμένο το ενδιαφέρον του, και αν παρατηρεί εκείνο με το μέσον που πρέπει και συνυπάρχει με εκείνο; Ή μήπως δεν αντιλαμβάνεσαι ότι εδώ σ' αυτό μόνο το μέρος θα υπάρξουν οι προϋποθέσεις σ' αυτόν, βλέποντας την ομορφιά με το μέσον που μπορεί να γίνει ορατή, να δημιουργήσει όχι αντίγραφα ικανοτήτων, διότι δεν ακουμπά ένα αντίγραφο, αλλά πράγματα που είναι αληθινά, καθώς ακουμπά κάτι που είναι πραγματικό, και υπό την προϋπόθεση λοιπόν ότι δημιουργεί μία πραγματική ικανότητα και την καλλιεργεί, υπάρχει η δυνατότητα σ' αυτόν να γίνει αγαπητός στους θεούς, και περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο από τους ανθρώπους, να γίνει αθάνατος κι αυτός ο ίδιος;

Αυτά λοιπόν, Φαίδρε και σεις οι άλλοι, είπε η Διοτίμα, κι εγώ έχω πειστεί απόλυτα. Και επειδή έχω πειστεί, προσπαθώ και τους άλλους να πείσω ότι δεν είναι δυνατόν κανείς να βρει συνεργάτη σ' αυτό εδώ το απόκτημα μαζί με την ανθρώπινη φύση, που να είναι καλύτερος από τον Έρωτα. Γι' αυτόν τον λόγο ισχυρίζομαι ότι πρέπει ο κάθε άνδρας να αποδίδει τιμές στον Έρωτα, κι εγώ προσωπικά τιμώ τις ερωτικές σχέσεις και επιδίδομαι σ' αυτές με μεγάλη διάθεση, αλλά και τους άλλους παροτρύνω, και τώρα και πάντοτε επαινώ την δύναμη και την ικανότητα του Έρωτα όσο μπορώ. Αυτήν λοιπόν την ομιλία, Φαίδρε, αν θέλεις, πίστεψε ότι έχει λεχθεί σαν ένας έπαινος για τον Έρωτα, ή πάλι αν δεν θέλεις, ό,τι ή όπως σου αρέσει να το ονομάσεις, αυτό το όνομα δίνε του.